

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Alameede 1.1.7.6 „Põhikooli ja gümnaasiumi riiklikele õppekavadele vastav üldharidus“
Projekt „Tehnoloogiaõpetuse õpetajate täiendkoolitus“ A3 moodul

PAKUTRÜKK

Eve Oro

Põltsamaa Ühisgümnaasiumi
käsitöö ja kodunduse õpetaja
õpetaja-metoodik

Põltsamaa Ühisgümnaasiumis
02.01.2013

Pakutrükk

- On tõenäoliselt Aasiast pärinev iidne kanga dekoreerimise meetod, kus (tavaliselt puust valmistatud) nikerdatud trükipakk kaetakse värviga ning vajutatakse selle abil muster kangale. (Vikipeedia)
- 2000 a vana tehnika
- Alguse saanud Hiinast
- Esialgul kangale, hiljem paberile
- Lilled, putukad, geomeetrilised motiivid

India

- Suurim pakutrüki viljeleja ja eksportija
- Iidne India käsitöötehnika
- Alates 12. sajandist
- Trükiti puuvillasele kangale (hiljem ka siidile)
- Looduslikud värvid
- Peamised värvid: punane, kollane, sinine, safran
- Trükiti vasakult paremale

India trükipakud

- pakud valmistati tiigipuust
- igal pakul oli puidust käepide
- 2-3 auku:
 - õhu juurdepääsuks
 - üleliigse värvi eemaldumiseks
- uusi plokkide immutatati õlis 10-15 päeva puidu pehmendamiseks

Euroopas

- Algus keskajal
- Saksamaa kloostrites 10.-14. saj
- 17.-18. saj muutus gildikäsitööst manufaktuuri toodanguks
- Trükiti linasele kangale
- Muster
 - jäljendas siidkanga ja villase kudumi mustreid
 - eeskujuks ka tikandid, pitsid

Euroopas

- Värvid
 - algselt õlivärv,
 - hiljem veeslahustuvad taimevärvid;
- Pakud tavaliselt pähkli- või pirnipuust.
- Eriti peened mustrid graveeriti metallplaatidele.
- Paku mõõdud 20 x 20 cm, hiljem suuremad.

Venemaal

- Algas Kiievi vürstiriigi aegades 10. saj
- Puupakkudega trükiti veel ka 19. saj alguses (mujal juba masinad)
- Muster oli algupärane ja omanäoline
- Pakud tehti pirni- või pähklipuust
- Venelaste vahendusel jõudis trükikangas ja pakkudega trükkimine Eestisse

Набойка

Eestis

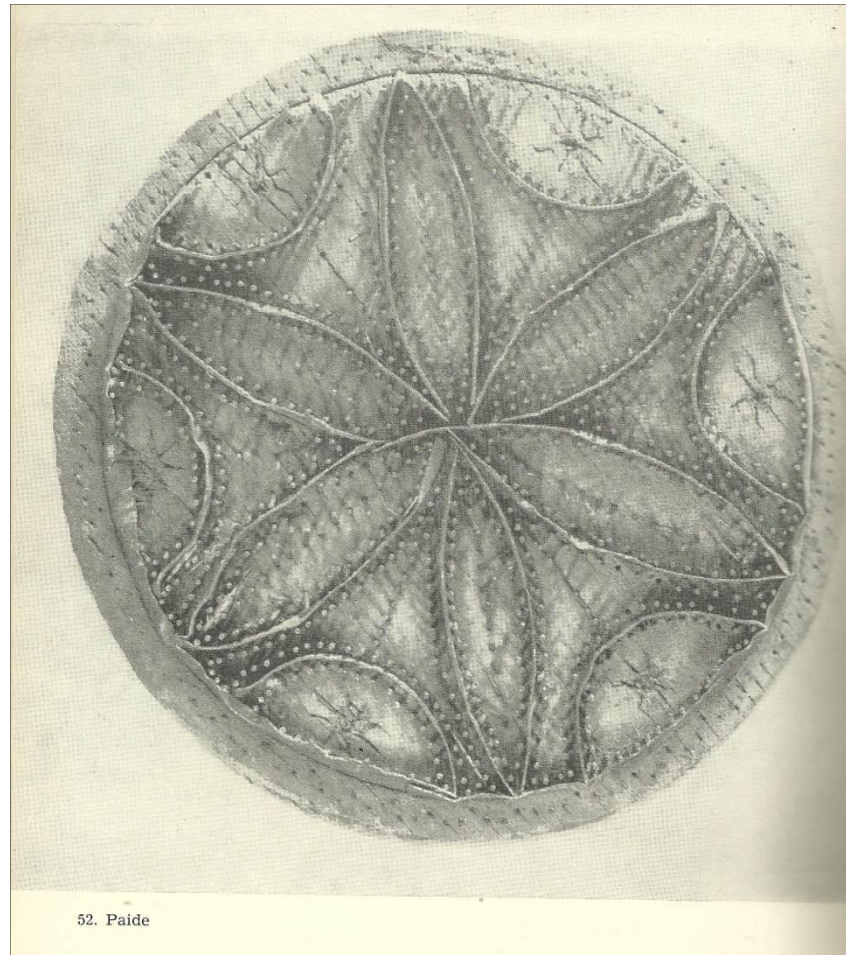
- Trükiti värvimistöökodades
- Rändtrükkalid
- Suuremad keskused Pepsi piirkonnas:
Kodavere, Torma, Iisaku ja Petseris
- Trükiti linasele:
 - pearätte ja laudlinu
 - mütsi-, põlle- jaki- ja seelikukangaid
- Villased vooditekid, saanivaibad, suurrätid

Eestis

- Mustrid
 - Peamiselt taimemotiivid
 - Vähem linde, loomi
- Põhivärv Indigo sinine
- Pakud tehti kohapeal või toodi Venemaalt
- Vanematel pakkudel kogu muster välja lõigatud
- Hilisematel on kasutatud vasest või messingist tihvte ja naaste

- **Otsetrükk** – värv kanti trükipakuga otse kangale
- **Reservtrükk** – trükipakuga kanti kangale reservaine, mis takistas kanga värvumist. Hiljem kangas värviti, trükitud pinnad jäid aluskanga värvi
- Enamus Eestis tehtud kangaid on reservtrükis
- Eestis eriti ei tuntud värvi paksendajat, mis on oluline otsetrüki puhul

Trükipakk Paidest

52. Paide

Trükipaku valmistamine

- Vali puit, mida on lihtne (käsitsi) uuristada, sobilik on vaher (lehtpuu)
- Joonista soovitud kujutis puidule – kas otse või kopeerides
- Kui motiiv on sümmeetriline, on mõistlik seda kopeerida, et tulemus oleks täpsem
- Pea meeles, et kujutis jääb trükkides peegelpildis

Trükipaku valmistamine

- Uuristamiseks kasuta erinevaid peitleid
- Alusta kujutise piirjoonte uuristamisega, kasutades peenema otsaga peitlit
- Hoi peitlit 45 kraadise nurga all
- Laiema peitliga uurista puidust välja kontuuridevahelised pinnad
- Kangale trükkimisel peavad uuristatud pinnad olema sügavamad kui paberile trükkides
- Lõpetuseks lihvi paku pind kergelt liivapaberiga

Linoollõige

- Trükipaku võib valmistada ka linoleumist
- Linoleum liimi puupakule
- Kanna muster linoleumile kas otse või kopeerides
- Kasuta kopeerpaberit

Linoollõige

- Kergem on lõigata paksemat materjali
- Sobilik paksus 5mm
- Õhukest linoleumi soojenda näiteks triikrauaga
- Kasutada võid nii puidule kui linoleumile mõeldud lõikevahendeid
- Piirjooned V-peitel
- Suuremad pinnad U peitel

Alternatiivseid võimalusi

- Trükipaku valmistamisel kasuta:
 - Korki sh pudelikorgid
 - Vineeri
 - Paksemat pappi
 - Matkamatti
- Lehetrükk
- Pitsitrükk
- Kartulitrükk

Allikad

- [Konsin, K. Trükipakud,](#)
- <http://jezeblog.blogspot.com/2007/10/printing-fabric-1.html>
- http://www.ehow.com/how_5801080_carve-wood-blocks.html
- <http://www.chinatravel.com/facts/chinese-culture-and-history/chinese-arts/china-engraved-block-printing-technique/>
- <http://www.aiacaonline.org/pdf/block-printing-extended-documentation.pdf>
- <http://demodecouture.com/cotton/>
- <http://janeaustensworld.wordpress.com/tag/block-printing/>
- <http://www.lookatme.ru/cities/moscow/events/190861-vozhrozhdenie-ruchnoy-i-machlyanoy-naboyki>
- http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=0-qLUPW4Kfl

Täna!

eve.oro@poltsamaa.edu.ee